

Lausuntopyyntökysely

Ohjeet:

Sähköisessä kyselylomakkeessa voi liikkua edestakaisin painamalla Edellinen- tai Seuraava -painikkeita. Kysely on mahdollista lähettää vastaamatta kaikkiin kysymyksiin, mutta osa kysymyksistä on merkitty pakollisiksi. Mahdolliset kysymyksiin annetut perustelut huomioidaan vastauksia analysoitaessa. Kyselyssä on runsaasti vastaustilaa lausujien vapaamuotoisille kommenteille. Vastauksia on mahdollista muokata ennen kyselylomakkeen lähettämistä. Kyselyn voi tarvittaessa keskeyttää painamalla Keskeytä-painiketta ja jatkaa vastaamista myöhemmin. Keskeytä-painikkeesta kysely vie automaattisesti sivulle, jossa on linkki jatkettavaan kyselyyn. Sivulla voi myös lähettää linkin sähköpostiisi. Viimeisen kysymyksen lopussa on Yhteenveto-painike, josta pääset tarkastelemaan laatimiasi vastauksia. Yhteenvetosivulta pääset muokkaamaan (Muokkaa vastauksia -painike) ja tulostamaan (Tulosta-painike) kyselyn. Tämän jälkeen kysely pitää vielä lähettää.

Vastauksien lähetys: Kun kyselyyn vastaaminen on valmis, paina kyselylomakkeen yhteenvetosivun lopussa olevaa Valmis-painiketta. Lähettämisen jälkeen kyselyvastausta ei ole enää mahdollista täydentää tai muokata.

Tämä on kyselyn tekstitiedostoversio, jota voi käyttää lausuntopyyntöä käsittelevän helpottamiseksi. Toimielimen käsittelyssä voidaan noudattaa esimerkiksi menettelyä, jossa lausuntoa työstetään tekstitiedostomuotoisena ja käsittelyn lopuksi tekstitiedostoon laaditut vastaukset syötetään kyselyyn.

Sähköisen kyselyn Internet-osoite: <https://www.webropolsurveys.com/S/4AE74008A6E14B22.par>

Lisätietoja lausuntopyyntöä antavat:

Projektijohtaja, alivaltiosihteeri Tuomas Pöysti, p. 0295163012, tuomas.poysti@stm.fi

Osastopäällikkö, ylijohdaja Päivi Laajala, p. 0295 530026, paivi.laajala@vm.fi

Hallitusneuvos Pekka Järvinen, p. 02951 63367, pekka.jarvinen@stm.fi, sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämislaki sekä voimaanpanolaki

Lainsäädäntöneuvos Eeva Mäenpää, p. 02955 30266, eeva.maenpaa@vm.fi sekä

lainsäädäntöneuvos Ilkka Turunen, p. 02955 30097, ilkka.turunen@vm.fi, maakuntalaki ja maakuntajakolaki

Budjettineuvos Jouko Narikka, p. 02955 30017, jouko.narikka@vm.fi, maakuntien rahoituslaki

Lainsäädäntöneuvos Minna-Marja Jokinen, p. 02955 30820, minna-marja.jokinen@vm.fi, laki kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta, omaisuuskyymykset

Lainsäädäntöneuvos Marja Isomäki, p. 02955 30414, marja.isomaki@vm.fi, henkilöstökysymykset

Hallitusneuvos Panu Pykönen, p. 02955 30225, panu.pykonen@vm.fi, verokysymykset

Kyselyn tekniseen toteutukseen liittyvät kysymykset:

Osastosihteeri Jenni Lahtinen, p. 02951 63003, s-posti jenni.lahtinen@stm.fi

Osastosihteeri Miki Höijer, p. 02951 63211, miki.hojjer@stm.fi

TAUSTATIEDOT

Vastaajatahon virallinen nimi

Vastauksen kirjanneen henkilön nimi

Vastauksen vastuuhenkilön yhteystiedot

Lausuntopyyntöä käsittelevä päivämäärä toimielimessä

Toimielimen nimi

Onko vastaaja*

kunta

sosiaali- ja terveydenhuollon kuntayhtymä tai yhteistoiminta-alue

maakunnan liitto

muu kuntayhtymä tai kuntien yhteistoimintaelin

valtion viranomaisen

järjestö

joku muu

Kysymykset

Kysymyksiä uudistuksen tavoitteista

Sosiaali- ja terveydenhuollon uudistamisen tavoitteena on kaventaa väestön terveys- ja hyvinvointieroja sekä hillitä palveluista aiheutuvia kustannuksia 3 miljardilla eurolla vuoteen 2029 mennessä.

1. Voidaanko esityksellä kaventaa väestön terveys- ja hyvinvointieroja sekä parantaa palvelujen yhdenvertaistasaatavuutta? Jos ei, niin miten ehdotusta tulisi siltä osin muuttaa?

Lainsäädäntöluonnoksista ei voida arvioida, miten esitetyt tavoitteet väestön terveys- ja hyvinvointierojen kaventamisesta ja palvelujen yhdenvertaisuudesta saavutetaan. Näin siitä syystä, että uudistuksen näkökulmasta oleellinen lainsäädäntökokonaisuus valinnanvapaudesta puuttuu. Aikaisempien julkilausuttujen hallituksen linjausten perusteella on odotettavaa, että valinnanvapaus saattaa nopeuttaa palveluihin pääsyä. Samanaikaisesti on kuitenkin mahdollista, että palvelut etäännyvät käyttäjistä palvelujen keskittymiskehityksen takia. Palvelujen saatavuus voi heiketä erityisesti pienten väestömäärien alueilla. Palvelujen järjestäjän mahdollisuudet ohjata palvelutuotantoa kokonaisbudjetoinnilla, strategioilla, palvelulupauksilla, hyvinvointikertomuksilla ja yhteistyöalueen yhteistyösopimuksilla ovat hyvin rajalliset. Julkisten palvelujentuottajien asema tulee ammattihallituksineen olemaan lakiluonnosten perusteella itsenäinen, vahva ja irrallinen demokraattisesta päätöksenteosta. Näin ollen ei ole massaa takeita siitä, että palvelujen järjestäjä kykenee

vahvasti varmentamaan asettamiensa tavoitteiden saavuttamisen. Palvelujen järjestäjän rooli ja asema tulee saattaa lopullisessa lainsäädännös palveluntuottajien asemaa selvästi vahvemmaksi.

Lakiluonnoskokonaisuuteen on kirjattu läpi linjan väestön hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen tehtävä ja siihen liittyvä rahoitus. Hyvinvoinnin ja terveyden vahvistaminen on yksi uudistuksen keskeisistä tavoitteista ja siinä onnistuminen kriittinen menestystekijä tavoiteltujen kustannussäästöjen saavuttamiseksi.

Lakiluonnoksissa hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen tehtävä on kirjattu sekä osaksi maakunnan ja kuntien strategista johtamista että konkreettisenä näkökulmana käytännön työhön. Tehtävän toteutuminen edellyttää pysyviä toimintatapoja kaikilla hallinnon ja käytännön työn tasoilla. Hyvinvoinnin ja terveyden edistämässä syntyy erilaiset roolit kunnille, sote-palvelun järjestäjälle, julkiselle sote-palvelutuotannolle, julkisille sote-yhtiöille, yksityisille sote-yhtiöille ja sote-alan järjestöille. Hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen sisältö ja toteutus on todettu lainsäädäntöluonnoksissa epäselvästi. Eri toimijoiden roolia sekä yhteistyön rakenteita rajapintapalveluissa tulee lainsäädännön jatkovalmistelussa selkeyttää huomioiden, että jo nyt hyvin toimivia palvelualustoja ja yhteispalvelupisteitä ei pureta.

Palveluketjut maakunnasta kuntaan jäävään hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen toimintaan sekä kulttuurin, liikunnan, nuorisotyön ja opetuksen palveluihin pitää varmistaa lainsäädännössä, vaikka lakiesitykseen eivät sisälly kaikki kuntiin jäävät toiminnot. Niin ikään maakuntien hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen ohjaus tulee tapahtua yhteistyössä ja yhteensovitettuna kuntien kanssa huomioiden liikunnan, taiteen, kulttuurin, opetuksen ja elinikäisen oppimisen sekä fyysisen ympäristön merkitys terveyden ja hyvinvoinnin edistämässä. Samalla tulee varmistaa mahdollisuudet riittävään tiedonvaihtoon toimijoiden kesken.

Hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen määrittelyssä tulee varmistaa, että käsite kattaa laajasti fyysisen, psyykkisen ja sosiaalisen hyvinvoinnin. Määrittelyllä on tärkeä merkitys, sillä sen tulee heijastua seurantamittaristoon sekä kannustinjärjestelmiin. Nykyisestä lainsäädännöstä ei löydy yhtenäistä hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen määritelmää. Myöskään lausuntokierroksella olevissa lakiesityksissä ei ole määritelty tarkemmin hyvinvoinnin ja terveyden edistämistä, vaikkakin lausuntoluonnoksen yleisperusteluissa erilaisia vaihtoehtoisia, laveampia määrittelyjä on löydettävissä. Lakiesitys jättää avoimeksi kysymyksen siitä, mitä mittareita käytetään maakunnan ja palveluntuottajien välisessä ohjauksessa tai muissa ohjausjärjestelmään kuuluvissa sopimuksissa.

Lakiin kirjatun hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen tehtävän onnistumisen kannalta aivan keskeinen kysymys on sen rahoittaminen. Seurannalla ja rahoitusjärjestelmällä tulee luoda riittävät resurssit ja kannustimet varmistamaan, että maakunnille ja kunnille osoitettavaa rahoitusta käytetään tähän tehtävään lain tarkoituksena olevalla tavalla.

Lausunnon kohteena olevissa lakiluonnoksissa kuntien resurssit ja kannustimet eivät ole riittävät.

Seuranta- ja kannustinmittareita valittaessa tulee olla pohjana laaja käsitys hyvinvoinnin ja terveyden edistämisestä. Lakiesitykseen on sisällytetty kannustinjärjestelmien (maakunnan ja kuntien hyte-kertoimet) seurantamittarit, joiden kautta alueen ja kuntien hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen etenemistä ja vaikuttavuutta voidaan arvioida. Mittareita määriteltäessä törmätään kuitenkin kahteen merkittävään haasteeseen:

- 1) Kansallinen tietopohja on puutteellinen hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen näkökulmasta
- 2) Alueellisen tietojohdamisen kehittäminen vaatii asiakas- ja potilastietojärjestelmistä saatavan tiedon yhtenäistä määrittelyä

Molempiin kohtiin liittyvät haasteet on huomioitava uudistukseen valmistautumisessa, jotta hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen paremman tiedolla johtamisen kautta mahdollistuu. Nykyisellä tietopohjalla ei voida luoda tasapuolista ja riittävän kattavaa kannustinjärjestelmää tai rahoituksenjakoperusteita.

On hyvä, että maakuntien hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen kertoimeen sisällytetään toimintaa kuvaavien indikaattorien lisäksi sen tuloksia kuvaavia indikaattoreita. Rahoitusjärjestelmän tulisi kannustaa kehittämään ja toteuttamaan jatkuvasti vaikuttavampaa toimintaa. Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen tulevaan rooliin tulisi kuulua tietopohjan kehittäminen esim. laajentamalla alueellisen terveys- ja hyvinvointitutkimuksen käyttöä ainakin seutukuntatasolle.

2. Antaako esitys riittävät edellytykset saavuttaa 3 miljardin euron kustannusten kasvun hillinnän tavoite? Jos ei, miten tavoitteen saavuttamisen edellytyksiä voitaisiin parantaa?
(Avotila)

Lausuntopyyntö on esitetty lausuttavaksi tilanteessa, jossa sote-uudistuksen kustannusten näkökulmasta merkittävä palvelujen valinnanvapautta koskeva lainsäädäntö on julkaisematta. Palvelujen rahoituksen määräytymisestä julkiselle palvelunjärjestäjälle on olemassa lakiluonnokset, mutta tietoa siitä, miten raha allokoidaan palvelunuottajille, ei ole olemassa. Tästä seuraa, että nyt käsillä olevista lakiluonnoksista ei voida arvioida sote- ja maakuntauudistuksen taloudellisten tavoitteiden toteutumista.

Keväällä ja kesällä 2016 julkaistujen valinnanvapautta käsittelevistä selvityshenkilöryhmän raporteista johdetulla valinnanvapausmallilla ei ole odotettavaa, että kustannusten hillinnän 3 miljardin euron säästötavoite toteutuu. Lyhyellä aikavälillä on myös selvää, että uudistus tulee vaatimaan merkittäviä muutosvaiheen kustannuksia. Palkkojen mahdolliset harminsoinnit, sote- ja maakuntauudistuksen edellyttämät ICT-järjestelmien muutokset ja kiinteistöjärjestelyt

edellyttävät merkittävää resurssointia. Tältä osin ei ole suoritettu minkäänlaisia vaikuttavuusarviointeja.

Kattavat laskelmat kunnan talouden kestävydestä uudistuksen toiminnallisten ja taloudellisten vaikutusten johdosta puuttuvat. Kokonaisuudessa laskennallisesti kuntien vuosikate ei muutu, mutta kuntien talous tulee kärsimään heikentyneestä toiminnan ja investointien rahavirrasta ja kasvavasta velkaantuneisuudesta suhteessa heikentyvään taseeseen. Uudistuksen rakennejärjestelyt aiheuttavat kunnille kustannuspaineita siirtymävaiheessa ja kuntien investointimahdollisuuksien heikkeneminen vaikuttaa kielteisesti kokonaistalouden kehitykseen.

3. Toteutuuko demokratia esityksessä riittävällä tavalla? Jos ei, miten esityksen kansanvaltaisuutta voisi vahvistaa?

Lakiluonnoksissa demokraattinen ohjaus palvelutuotannosta toteutuu vaillinaisesti. Palvelutotantoa ohjataan mm. maakuntastrategialla, palvelulupauksella, talousarvion tavoitteiden asetannalla, yhteistyöalueen yhteistyösopimuksella, palvelujen järjestäjän laatuksiteereillä ja valinnanvapauden piirissä olevien tuotteistettujen palvelujen hinnan asetannalla.

Palvelujen järjestäjän demokraattisesti muotoutuva suora palvelutuotannon ohjaus ei ole esitettyjen lakiluonnosten mukaan mahdollista. Lakiluonnoksissa palvelulaitoksen piiriin kuuluva palvelutuotannon päätösvalta on palvelulaitoksen hallituksella ja palvelulaitoskonsernin yhtiöiden omilla hallituksilla, joiden jäseniksi valitaan vain sosiaali- ja terveydenhuollon alan tai liiketalouden asiantuntijoita. Puhtaasti julkinen erikoispalvelujen tuotanto käyttää merkittävää määrää julkisia resursseja. Pelkästään jo tästä syystä ei valinnanvapauden piirissä oleva julkinen tuotanto tulisi saattaa kansainvaltaisesti ohjatuksi.

Demokratian ja myös julkisen talouden näkökulmasta merkittävä asia uudistuksessa tulee olemaan palvelujen järjestäjän ja muodostettavan palvelulaitoksen valtasapaino. Lähtökohtaisesti palvelujen järjestäjän asema tulee varmistaa lainsäädännössä selvästi vahemmaksi kuin palvelulaitoksen asema. Mikäli palvelunjärjestäjän ohjausvalta palvelulaitokseen ja palvelutuotantoon muodostuu heikoksi, tulee palvelulaitoksesta vahva yhteiskunnallinen vallankäyttäjä. Tällaisessa tilanteessa vallankäytön taustalla toimivat eri professioiden edustajat ml. liiketalouden ammattilaiset. Näin syntyvä asetelma ei voi olla yhteiskunnallisesti toivottava.

Järjestäjän asemaa voidaan vahvistaa mm. pidättämällä palvelutuotannon sektorikohtainen rahoitus- ja rahoituksen allokoinnin toimeenpanovastuu järjestäjällä. Palvelun järjestäjän tulee siis allokoida palvelulaitoksen julkiselle tuotantoyksikölle vain erikoispalvelujen tuotannon vaatimat kustannukset, samalla järjestäjän tulee erikseen allkoida resurssit julkisille yhtiöille ja yksityisille yhtiöille ja järjestäjille. Julkisten resurssien hallinta ja kontrollointi tulee olla yksiselittisesti maakunnan palvelun järjestäjällä. Demokraattisesti varmistettu ja järjestäjälle osoitettu sosiaali- ja terveydenhuoltosektorin vallankäyttö tulee sisällyttää selvemmin ja konkreettisemmin lopulliseen lainsäädäntöön.

Julkisesti rahoitetun sosiaali- ja terveyspalvelujen palvelutuotannon on lisäksi oltava läpinäkyvää. Läpinäkyvyyden tulee koskea myös valinnanvapauden piirissä olevia palveluita ja kaikkia palveluntuottajia omistuspohjasta riippumatta. Läpinäkyvyydestä on syytä säätää lailla.

Kuntaliiton 22.9.2016 julkaisemassa lausuntoluonnoksessa katsotaan, että valtionohjauksen tulisi keskittyä poliittisesti strategisiin kysymyksiin ja palvelujen operatiiviset asiat tulisi jättää maakunnan päätösvaltaan. Kuntaliiton näkemys on yleisellä tasolla kannatettava. Valtion vahvalle ohjaukselle on tarve, mikäli ohjauksessa keskitytään ns. puiteohjaukseen. Yksityiskohtaista ja operatiivisiin asioihin liittyvä valtion ohjaus- ja päätösvalta tulee lopullisessa laindäännössä poistaa.

Kysymyksiä maakuntalaista

4. Muodostaako maakuntalaki tarkoituksenmukaisen yleislain tulevien maakuntien hallinnon ja talouden järjestämiselle?
- a. kyllä (avotila)
 - b. kyllä pääosin (avotila)
 - c. ei pääosin (avotila) X**
 - d. ei (avotila)
 - e. ei kantaa (avotila)

Maakuntalaissa ei tulisi säätää lainkaan tilaaja-tuottaja -mallista taikka palvelulaitoksesta (9 luku), vaan laissa voitaisiin säätää ainoastaan velvoitteesta eriyttää tuottaminen ja järjestäminen. Rakenteita tai organisaatiomallia ei tulisi kiinnittää palvelulaitoksen osalta lailla lainkaan.

5. Maakuntalain 2 luvussa määritellään maakunnan tehtävät. Onko maakunnalle esitetty tehtäväkokonaisuus uudistuksen tavoitteiden näkökulmasta tarkoituksenmukainen?
- a. kyllä (avotila)
 - b. kyllä pääosin (avotila)
 - c. ei pääosin (avotila)
 - d. ei (avotila) X**
 - e. ei kantaa (avotila)

Maakuntalain on mahdollistettava joustavat ratkaisut tehtävien ja palveluiden järjestämisessä ja tuottamisessa. Joustavuuden edellytys on se, että maakunnan tehtäväala on lainsäädännössä selvästi määritetty. Lakiluonnoksessa tehtäväala on monin osin epäselvä ja sitä tulee täsmentää.

Maakuntalakiluonnoksen 6 § 1 momentin 4 kohdan mukaan maakunnan tehtävälään kuuluisi pelastustoimi. Pelastustoimi tulisi organisoida viiden erityisvastuualueen yhteyteen, jolloin voidaan katsoa saatavan tuottavuushyötyjä nykyiseen tilanteeseen nähden. Mikäli näin ei tehdä, ei pelastustoimen järjestämis- ja tuottamisvastuuta tule siirtää maakunnille. Suurten kaupunkiseutujen alueilla pelastustoimi kytkeytyy keskeisesti turvallisuuden ja riskienhallinnan varmistamiseen ja siten on tarkoituksenmukaista, että pelastustoimi pysyy kaupunkien järjestämisvastuulla.

Momentin 5 kohdan mukaan maakunnan tehtävälään kuuluisivat terveydensuojelu, tupakkavalvonta, elintarvikevalvonta sekä eläinten terveyden ja hyvinvoinnin valvonta ja eläinlääkäripalvelut (ympäristöterveydenhuolto).

Vastuuta ympäristöterveydenhuollosta ei tule siirtää maakunnalle, vaan kunnalla pitää olla mahdollisuus säilyttää järjestämisvastuu omalla päätöksellään. Ympäristöterveydenhuolto on osa kunnan vastuulla olevien lupatoimintojen kokonaisuutta, joka järjestetään nykyisin kaupungeissa tehokkaasti. Ympäristöterveydenhuollolla on myös kytkös kuntien elinvoimatehtävän kannalta tärkeään maankäyttöön.

Momentin 9 kohdan mukaan maakunnan tehtävälään kuuluisivat aluekehittämisviranomaisen tehtävät, alueen, sen elinkeinoelämän ja innovaatioympäristöjen kehittäminen ja rahoittaminen, näihin liittyvä koulutus ja osaamisen kehittäminen, kulttuurin edistäminen, yritys-, työ- ja elinkeinopalvelujen järjestäminen sekä kotoutumisen edistäminen.

Kohdassa mainitut tehtävät on nykyisin kuvattu laissa elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksista (897/2009), 3 ja 14 §, sekä laissa alueiden kehittämisestä ja rakennerahastotoiminnan hallinnoinnista (7/2014), 7 §. ELY-keskusten tehtävää täsmennetään mm. laissa valtionavustuksesta yritystoiminnan kehittämiseksi (9/2014), jonka 1 §:ssä lain tarkoitukseksi säädetään taloudellisen kasvun, työllisyyden sekä muiden elinkeinopoliittisten tavoitteiden edistäminen myöntämällä avustuksia. Aluekehittämislain 7 §:ssä puolestaan säädetään maakuntaliiton tehtäväksi kehittää alueensa elinkeinoelämän toimintaedellytyksiä ottaen huomioon kuntien erilaisista lähtökohdista johtuvat tarpeet ja vahvuudet.

Maakuntalakiluonnoksessa ei täsmennetä maakunnan tehtävälää ”elinkeinoelämän ja innovaatioympäristöjen kehittämisessä ja rahoittamisessa” mitenkään. Lain perusteluissa todetaan, että ”(e)linkeinoelämän ja innovaatioympäristöjen kehittämisellä ja rahoittamisella tarkoitetaan uudistuksen johdosta ELY-keskuksilta, TE-toimistoilta ja maakuntien liitoilta perustettaville maakunnille siirtyviä tehtäviä. Lain kirjauksen tulee kuvata paremmin maakunnan tehtävälän luonnetta huomioiden, että erityisesti suurilla kaupunkiseuduilla kaupungit ovat jo pitkään vastanneet elinkeinoelämän ja innovaatioympäristöjen kehittämisestä yhdessä alueen elinkeinoelämän, korkeakoulujen ja muiden kumppaneiden kanssa.

On perusteltua olettaa, että ilman täsmentämistä tehtävälä tulee muotoutumaan laajemmaksi kuin se on nykyisin osana valtion aluehallintoa tai kuntayhtymän (maakunnan liitto) toimintaa. Täsmentämätön tehtävälä on omiaan luomaan päällekkäisen rakenteen kaupunkien toteuttaman elinkeinoelämän ja innovaatioympäristöjen kehittämisen kanssa.

Kasvu-, elinvoima- ja innovaatiokokonaisuuksissa yksiselitteinen toimivalta ja järjestämisvastuu tulee olla isoilla kaupungeilla, joilla on parhaat toimintaedellytykset toteuttaa vaikuttavaa ja tehokasta toimintaa näillä aloilla. Maakunnat tehtävälä tulee

rajata strategisen tason ohjaukseen ja rahoittamiseen mm. vastaamalla kansallisten ja EU-tason rahoitusohjelmien hallinnoinnista.

Tässä yhteydessä kaupungit myös korostavat välittömän sopimuskumppanuuden merkitystä valtion kanssa sekä kasvu- että MAL-asioissa. Sopimusmenettelyä suurten kaupunkien ja valtion välillä tulee jatkaa ja entisestään syventää.

Maakunnan tehtävälajien kohta 9 tulee täsmentää siten, että maakunnan tehtävälajana on mm. elinkeinoelämän ja innovaatioympäristöjen kehittämisen rahoittaminen ja alueen elinkeinoelämän toimintaedellytysten kehittäminen ottaen huomioon kuntien erilaisista lähtökohdista johtuvat tarpeet ja vahvuudet.

Yritys-, työ- ja elinkeinopalvelut ovat keskeinen osa kaupunkien elinvoiman vahvistamista. Kokonaisvastuun työllisyyspalveluiden järjestämisestä tulee olla yhdellä toimijalla, ja varsinkin suurilla kaupunkiseuduilla kaupunki on tarkoituksenmukainen palveluiden järjestäjä. Järjestämisvastuun mukana tulee siirtyä resurssit, toimivaltuudet ja vastuut kokonaisuudessaan.

Lakiluonnoksessa kuvattujen maakunnan tehtävälajien kohta 9 tulee muuttaa siten, että yritys-, työ- ja elinkeinopalvelujen sekä kotoutumisen edistämisen järjestäminen on maakunnan tehtävälajaa, mikäli kunnat eivät vastaa niiden järjestämisestä. Ehdollisuutta voitaisiin tarvittaessa rajata kaupunkiseutuihin joko nimeämällä kaupunkiseudut tai määrittämällä maakuntalakiin, kuntalakiin (410/2015) tai kuntarakennelakiin (1698/2009) erityiset kaupunkiseutuperusteet.

Järjestämis- tai tuottamisvastuun siirto kuntien ja maakuntien välisellä sopimuksella ei olisi riittävä tapa säätää asiasta, vaan järjestämisvastuun tulee lähtökohtaisesti olla kaupungeilla. Tarvittaessa järjestämisvastuu voitaisiin yhteisellä sopimuksella siirtää resurssineen maakunnalle.

Momentin 11 kohdan mukaan maakunnan tehtävälajaan kuuluisivat maakunnan suunnittelu ja maakuntakaavoitus.

Maankäyttö- ja rakennuslain (132/1999) 19 §:ssä säädetään, että maakunnan suunnittelu on maakunnan liiton tehtävä. Mainitun lain 4 luvussa säädetään maakunnan suunnittelusta. Lain 25 § mukaan maakunnan suunnitteluun kuuluvat maakuntasuunnitelma, muuta alueiden käytön suunnittelua ohjaava maakuntakaava ja alueellinen kehittämisohjelma. Edelleen säädetään, että maakuntasuunnitelmassa osoitetaan maakunnan tavoiteltu kehitys. Maakuntakaavassa esitetään alueiden käytön ja yhdyskuntarakenteen periaatteet ja osoitetaan maakunnan kehittämisen kannalta tarpeellisia alueita.

Maankäyttö- ja rakennuslain 26 §:ssä säädetään, että maakuntakaavan laatimisesta ja muusta maakunnan suunnittelusta huolehtii kuntayhtymä (maakunnan liitto), jossa alueen kuntien on oltava jäseninä.

Edelleen lain 32 §:ssä säädetään, että maakuntakaava on ohjeena laadittaessa ja muutettaessa yleiskaavaa ja asemakaavaa sekä ryhdyttäessä muutoin toimenpiteisiin alueiden käytön järjestämiseksi. Maakuntakaava on oikeusvaikutteinen yleiskaavan ja asemakaavan muuttamista koskevan vaikutuksen osalta.

Lain 33 § mukaan maakuntakaavassa virkistys- tai suojelualueeksi taikka liikenteen tai teknisen huollon verkostoja tai alueita varten osoitetulla alueella on voimassa rakentamista koskeva rajoitus. Maakunnan liitto voi, jos se maankäytön järjestämisen turvaamiseksi on tarpeen, kieltää käyttämästä aluetta, jolla kaavaehdotuksen tai hyväksytyyn kaavan mukaan on rakentamisrajoitus, kaavaehdotuksen tai kaavan vastaiseen rakentamiseen.

Maakuntalakiluonnoksen kirjaus johtaisi tosiasiallisesti siihen, että maankäyttöön oikeusvaikutteisesti vaikuttava maakuntakaavoitus siirrettäisiin kokonaan pois kuntien välillisestäkin määräysvallasta. Sillä, tehdäänkö maakuntakaavoitus kuntien yhteistyössä kuntayhtymässä vai itsehallinnollisessa maakunnassa, on erittäin merkittävä ero.

Maakuntakaavoituksen siirtäminen itsehallinnolliselle maakunnalle ei ole hyväksyttävää.

Maakuntalakiluonnoksen 6 § 1 momentin 11 kohtaa tulee muuttaa siten, että maakunnan tehtävälleen kuuluvat maakuntasuunnitelma ja alueellinen kehittämisohjelma. Maakunta ottaisi näissä tehtävissään huomioon valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet.

Koska maakuntauudistuksessa maakuntien liitot lakkaavat, eikä maakuntakaavoitusta ei voida antaa itsehallinnollisen maakunnan tehtäväksi, ei ole enää olemassa tarkoituksenmukaista tahoa maakuntakaavan laatimiseksi. Uudistuksen jälkeen kuntarajat ylittävän maankäytön yleispiirteiseksi ohjaamiseksi ja toimintojen yhteen sovittamiseksi kunnat voivat laatia yhteistyönä maankäyttö- ja rakennuslain 6 luvussa tarkoitettun kuntien yhteisen yleiskaavan.

6. Maakuntalain 5 luvussa säädetään maakunnan asukkaiden osallistumisoikeuksista. Ovatko osallistumisoikeudet turvattu esityksessä riittävällä tavalla?
- a. **kyllä (avotila) X**
 - b. kyllä pääosin (avotila)
 - c. ei pääosin (avotila)
 - d. ei (avotila)
 - e. ei kantaa (avotila)

Asukkaiden osallistumisoikeudesta esitetään säädettäväksi kuntalakia vastaavalla tavalla, joka on riittävä.

7. Maakuntalain 9 luvussa säädetään maakunnan palvelulaitoksesta. Onko siitä esitetty säädettäväksi tuottamisen organisoinnin näkökulmasta tarkoituksenmukaisesti?
- a. kyllä (avotila)

- b. kyllä pääosin (avotila)
- c. ei pääosin (avotila)
- d. ei (avotila) X**
- e. ei kantaa (avotila)

Lakiluonnoksissa palvelulaitos muodostetaan monialaiseksi ja se vastaa vähintään sosiaali- ja terveyspalvelujen sekä pelastustoimen palvelujen tuottamisesta. Pelastustoimen osuus kokonaisuudessa jää irralliseksi muista sosiaali- ja terveyspalveluista. Pelastustoimi tulisi organisoida viiden erityisvastuualueen yhteyteen ja suoraan järjestäjän alaisuuteen omaksi toimintakokonaisuudeksi. Mikäli näin ei tehdä, ei pelastustoimen järjestämis- ja tuottamisvastuuta tule siirtää maakunnille. Suurten kaupunkiseutujen alueilla pelastustoimi kytkeytyy keskeisesti turvallisuuden ja riskienhallinnan varmistamiseen ja siten on tarkoituksenmukaista, että pelastustoimi pysyy kaupunkien järjestämisvastuulla.

Palvelulaitoskonserni muodostuu kaksijakoisesta kokonaisuudesta. Puhtaasti julkisista erikoispalveluita tuottavista tuotantoyksiköistä, jotka eivät kuulu valinnanvapauden piiriin sekä valinnanvapauden piiriin kuuluvista yhtiöistä. Palvelulaitoksella on oma virkavastuulla toimiva johtaja, jonka tehtävänä on yhdessä palvelulaitoksen hallituksen kanssa johtaa koko palvelulaitoskonsernia. Palvelulaitoksen yhtiöillä tulee olemaan oma hallituksensa ja todennäköisesti myös toimitusjohtaja/toimitusjohtajia. Julkisten yhtiöiden on toimittava markkinaehtoisesti kilpailuilla markkinoilla. Yhtiöiden hallituksen tulee toimia osakeyhtiölain mukaan yhtiön edun mukaisesti. Yhtiön etu voi joissakin tapauksessa ohittaa palvelulaitoksen viranomaisjohdon asettamat konserniohjauksen vaatimukset.

On todennäköistä, että esitetyllä palvelulaitosmallilla joudutaan konsernin sisällä jossakin vaiheessa eturistiriitatilanteisiin. Lisäksi on odotettavaa, että viranomaisen tosiasiallinen ohjausvalta yhtiöihin jää vähäiseksi. Näin on ehkä syytä ollakin, mikäli halutaan varmistua siitä, että julkisesti omistetut yhtiöt kykenevät vastamaan joustavasti markkinakilpailuun ja varmentamaan näin sen, että julkista palvelutuotantoa on tulevaisuudessakin laajasti valinnanvapauden piiriin kuuluvissa peruspalveluissa.

Vaikuttaa siltä, että palvelulaitoksen käsittäminen konsernina perustuu rakenteellisen palveluintegraation tavoitteeseen. Tosiasiassa kyseinen malli ei takaa julkisen tuotannon sisällä rakenteellista sosiaali- ja terveyspalvelujen integraatiota. Erikoispalvelujen ja peruspalvelujen palvelutuotanto eriytyy ja integraatio perustuu palvelulaitoksen sisälläkin lähtökohtaisesti tiedon liikkumiseen asiakkaan mukana. Tästä syystä voisi olla selkeämpää, jos valinnanvapauden piirissä olevat peruspalvelut irotettaisiin aidosti palvelulaitoksesta omaksi itsenäiseksi julkiseksi yhtiöksi/julkisiksi yhtiöiksi. Tasapuolisen kilpailun nimissä palveluintegraation ehdot tulee rakentaa samanlaisiksi niin yksityisille kuin julkisillekin yhtiöille. Palvelulaitoksen konsernina ei ole perusteltua puuttua vahvasti yhtiöiden palvelutuotannon ohjaukseen.

Lainsäädännön jatkovalmistelussa tulee myös arvioida, onko palvelulaitoksen hallituksen muodostaminen asiantuntijoista riittävä tapa taata sosiaali- ja

terveyspalvelujen demokraattisen päätöksenteon ohjaus. Julkinen erikoispalvelutuotanto käyttää merkittävää määrää julkisia resursseja ja sillä ei ole julkisten yhtiöiden kaltaista markkinapainetta. Tästä syystä voidaan pitää erikoisena sitä, että erikoispalveluissa päätöksenteossa ei oteta huomioon demokraattista ja poliittista ulottuvuutta. Erikoispalvelujen tuotannossa tehtävät päätökset ovat mm. palvelurakenteen ja palvelujen saatavuuden osalta usein laajasti yhteiskunnallisia.

Palvelulaitoksen aseman yhtiöineen tulee olla selkeästi alisteinen palvelun järjestäjälle. Lainsäädännössä on varemistettava nyt esitettyä konkreettisemmin, että palvelunjärjestäjä tosiasiallisesti kykenee ohjaamaan palvelulaitoksen tuotantoa. Sosiaali- ja terveydenhuollon ohjausta ei tule saattaa professio- ja tuotantovetoiseksi.

8. Maakunnan talouden ohjaus perustuu erityisesti maakuntalakiin ja maakuntien rahoituslakiin. Ohjaavatko maakuntien rahoitusmalli ja maakuntalain mukainen taloudenohjausmekanismi maakuntien taloudenhoitoa tarkoituksenmukaisella tavalla?
- a. kyllä (avotila)
 - b. kyllä pääosin (avotila)
 - c. ei pääosin (avotila) X**
 - d. ei (avotila)
 - e. ei kantaa (avotila)

Kiinteistöjä lukuun ottamatta kaikki omaisuus siirtyy korvauksetta maakunnalle. Velat jäävät kunnille. Toimivassa taloudenohjausmekanismissa pääoma on arvostettu käypään arvoon ja pääomalla on markkinaehtoinen hinta. Kaikki muut mallit vääristävät tehokasta talousohjausta.

Velkojen ja varojen suhde muuttuvassa tilanteessa ei ole tasapainossa ja vääristää pääomakustannusten käsittelyä palvelutuotannon kustannuksissa. Palvelun järjestäjälle tulisi rahat palvelupakettien laskennallisen yksikköhinnan perusteella. Kunnan rooli palvelutarpeita ennaltaehkäisevänä toimijana ei tule mitenkään huomioiduksi rahoitusmallissa. Talousohjaus mainitulla tavalla ohjaa toiminnan painopistettä väärään suuntaan, koska laskennalliset yksikköhinnat ohjaavat resurssien kohdistumista seurausten hoitoon, eikä ennaltaehkäisyyn

Maakuntalain 12 §:n 1 momentissa veloitettaisiin maakunnat laatimaan yhteistyöalueen yhteinen esitys laajakantoisista tai taloudellisesti ja toiminnallisesti merkittävistä investoinneista. Esitys olisi toimitettava kalenterivuoden loppuun mennessä toimivaltaisille ministeriöille, jotka valmistelisivat yhteistyössä valtiovarainministeriön kanssa yhteen sovitettun maakuntien investointisuunnitelman valtioneuvoston päätöksentekoa varten.

Pykälän 2 momentin mukaan maakunta saisi toteuttaa 1 momentissa tarkoitetun investoinnin vain, jos valtioneuvosto olisi hyväksynyt sen julkisen talouden suunnitelman yhteydessä yhteen sovitettussa maakuntien investointisuunnitelmassa.

Maakuntalakiluonnoksen perustelujen mukaan lähtökohtaisesti laajakantoisella investoinnilla tarkoitettaisiin vähintään 30 miljoonan euron hankkeita. Taloudellisesti ja

toiminnallisesti merkittävällä investoinnilla tarkoitettaisiin investointia tai hanketta, joka on elinkaareltaan useita vuosia ja jolla on vaikutuksia usean maakunnan toimintaan, vaikka hanke olisikin investointikustannukseltaan myös alle 30 miljoonan euron.

Laajakantoisten tai taloudellisesti ja toiminnallisesti merkittävien investointien koordinointi olisi epäilemättä kansantalouden kannalta järkevää. Maakuntien itsehallinnon kannalta lakiluonnoksessa ehdotettu investointien ohjaus kuitenkin tarkoittaa tosiasiallisesti sitä, että investointien osalta maakunnilla ei ole itsehallintoa.

Maakuntalain 103 §:n 2 momentin mukaan maakunnan talousarvio ja -suunnitelma on laadittava siten, että maakunnan toiminnan ja investointien rahavirta on tasapainossa tai ylijäämäinen viimeistään talousarviovuotta seuraavan vuoden eli taloussuunnitelmakauden toisen vuoden päättyessä.

Maakuntien rahoituslakiluonnoksen perustelujen mukaan lähtökohtana on, että valtion rahoitus olisi kattava maakuntien järjestämistä varten kuuluvien kaikkien tehtävien hoitamiseen, eikä maakunnilla olisi valtion rahoituksen ja palveluista perittävien asiakas- ja käyttömaksujen lisäksi muita merkittäviä tulonlähteitä.

Ottaen huomioon maakuntien rahoituksen lähtökohta, maakuntalakiuonnoksen 103 § 2 momentista seuraa se, että maakuntien taloudellinen itsehallinto on erittäin vähäinen.

Maakuntien tiukka taloudellinen ohjaus on ainakin niiden perustamisvaiheessa tarkoituksenmukaista, koska taloudellisia ja toiminnallisia vaikuttavuusarviointeja ei ole tehty. Kokonaisuudella on yhteys myös kuntien kokonaistaloudelliseen kestävyYTEEN. Toisaalta on selvää, että maakuntien vähäinen taloudellinen itsehallinto heikentää niiden kykyä vastata tehtäviensä järjestämisestä.

9. Muut vapaamuotoiset huomiot maakuntalaista.

7 § Järjestämistä

Perustettavat maakunnat ovat toiminnallisesti keskenään hyvin erilaisia ja niiden alueilla sijaitsevat kunnat ja kaupungit ovat resursseiltaan ja kantokyvyiltään hyvin erilaisia. Läheisyysperiaatteen toteuttamiseksi ja palveluiden tarkoituksenmukaisen järjestämisen mahdollistamiseksi tulisi mahdollistaa maakunnan järjestämistä siirtäminen kunnalle silloin, kun kunta ja maakunta siitä keskenään sopivat.

Lakiluonnoksen 7 §:ssä säädettäisiin, että maakunta voi sopia tehtävänsä järjestämistä siirtämisestä kunnalle, silloin kun siitä erikseen laissa säädetään.

Kirjaus ”silloin kun siitä erikseen laissa säädetään” on tarpeeton ja se tulee poistaa. Maakunta ja kunta voisivat keskenään sopia järjestämistä siirrosta kunnalle. Tällöin myös tehtävän järjestämiseen liittyvät resurssit siirtyisivät kunnalle

rahoitusperiaatteen mukaisesti. Sopimismenettely mahdollistaisi maakuntien erilaiset menettelytavat niiden omista lähtökohdistaan ja tarpeistaan.

15 § Maakunnan ja kuntien neuvottelu

Maakuntalakiluonnoksen 15 § mukaan maakunnan ja sen alueen kuntien on neuvoteltava valtuustokausittain niiden tehtävien hoitamiseen liittyvästä yhteistyöstä, tavoitteista ja työnjaosta. Lakiluonnoksen perustelujen mukaan maakuntien ja kuntien valtuustot voisivat hyväksyä neuvottelutuloksen.

Lakiluonnoksesta tai sen perusteluista ei käy ilmi, tulisiko maakunnan käydä neuvottelu kunkin alueen kunnan kanssa erikseen, vai neuvotella yksi yhteinen neuvottelutulos alueen kaikkien kuntien kanssa. Verrattuna nykytilanteeseen, jossa yhteistyö kuntien, maakunnan liiton ja ELY-keskuksen välillä on jatkuvaa, ehdotettu menettely on kankea ja omiaan jättämään yhteistyön hyvin yleispiirteiselle tasolle.

Lakiluonnoksen 15 §:ssä esitetty säännös maakunnan ja kuntien neuvottelusta on perusteltu, mutta neuvottelua ei tulisi toteuttaa perusteluissa esitetyllä tavalla.

26 § Maakunnan vaikuttamistoimielimet

Maakuntalakiluonnoksen 26 § mukaan maakuntahallituksen on asetettava nuorisovaltuusto tai vastaava nuorten vaikuttajaryhmä, vanhusneuvosto sekä vammaisneuvosto. Maakunnan vaikuttamistoimielimille tulisi antaa mahdollisuus vaikuttaa maakunnan toiminnan suunnitteluun, valmisteluun, toteuttamiseen ja seurantaan asioissa, joilla on merkitystä ko. ryhmien tarvitsemien palveluiden kannalta.

Luonnoksen mukaan vaikuttamistoimielinten jäsenet tulee valita maakunnan kunnissa toimivien vastaavien vaikuttamistoimielinten jäsenistä siten, että kustakin vaikuttamistoimielimestä valitaan vähintään yksi edustaja. Pykälän perustelujen mukaan tällä korostettaisiin yhtäältä maakunta- ja kuntatason vaikuttamistoimielinten välistä yhteyttä sekä toisaalta kuntien vaikuttamistoimielinten tasapuolista edustusta.

Jäsenten valinnan reunaehdoista seuraa ensinnäkin se, että vaikuttamistoimielimistä tulee pienimmilläänkin varsin suuria. Mikäli vaikuttamistoimielinten kokoonpanossa haluttaisiin heijastella väestön määrää eri kunnissa, tulisi niistä väistämättä toimintakyvyn kannalta liian suuria.

Maakunnan vaikuttamistoimielinten valintaperusteet tulisi jättää maakuntahallituksen harkintaan.

58 § Palvelulaitoksen hallituksen kokoonpano

Maakuntalakiluonnoksen 58 §:ssä säädettäisiin, että palvelulaitoksen hallituksen jäsen ja johtaja eivät voi olla palvelulaitoksen tytäryhteisön hallituksen jäseniä. Pykälän perustelujen mukaan säännöksellä pyrittäisiin varmistamaan omistajaohjauksen riippumattomuus.

Palvelulaitoksen hallituksen jäsenten ja johtajan kelpoisuutta tytäryhteisöjen hallintoon ei tule rajoittaa. Säännös voisi johtaa tilanteisiin, joissa omistajaohjaus heikkenee sen sijaan että se vahvistuisi.

67 § Vaalikelpoisuus maakuntavaltuustoon

Maakuntalakiluonnoksen 67 § 1 momentin 4 kohdan mukaan maakuntavaltuustoon ei olisi vaalikelpoinen henkilö, joka on hallituksen tai siihen rinnastettavan toimielimen jäsenenä taikka johtavassa ja vastuullisessa tehtävässä tai siihen rinnastettavassa asemassa maakunnan palvelulaitoksessa tai sosiaali- ja terveydenhuollon palveluja tai muita maakunnan järjestämistä varten kuuluvia palveluja tuottavassa yhteisössä tai säätiössä.

Maakuntalakiluonnoksen 68 ja 69 pykälien mukaan henkilö ei ole vaalikelpoinen maakuntahallitukseen tai lautakuntaan, mikäli hän ei ole vaalikelpoinen maakuntavaltuustoon.

Sikäli kuin kyse on johtavassa ja vastuullisessa tehtävässä tai siihen rinnastettavassa asemassa olevasta henkilöstä, säädös on perusteltu. Sen sijaan maakunnan järjestämistä varten kuuluvia palvelujen tuottavan yhteisön hallituksessa olevan henkilön rajaaminen vaalikelpoisuuden ulkopuolelle ei ole perusteltua.

Esitetyllä säännöksellä voisi olla kokonaisjohtamista heikentävä vaikutus. Maakunnan luottamustehtäviä hoitavien henkilöiden osallistuminen maakunnan palvelulaitoksen tai maakunnan omistaman yhtiön hallintoon on omiaan tosiasiasa vahvistamaan omistajaohjausta. Sekä maakunnan alaisissa yhteisöissä että muissa maakunnan järjestämistä varten kuuluvia palveluja tuottavissa yhteisöissä toimivien henkilöiden osalta nykyiset esteellisyysäännökset ovat riittäviä turvaamaan mahdollisten ristiriitatilanteiden ratkaisemisen.

68 § Vaalikelpoisuus maakuntahallitukseen

Maakuntalakiluonnoksen 68 § 1 momentin 2 kohdan mukaan maakuntahallituksen tehtäväalueella toimivan, maakunnan määräysvallassa olevan yhteisön tai säätiön palveluksessa oleva henkilö ei olisi vaalikelpoinen maakuntahallitukseen.

Pykälän 1 momentin 3 kohdan mukaan maakuntahallitukseen eivät olisi vaalikelpoisia maakunnan palvelulaitoksen palveluksessa olevat henkilöt, eivätkä henkilöt, jotka ovat sosiaali- ja terveyspalveluja tai muita maakunnan järjestämistä varten kuuluvia palveluja tuottavan yhteisön tai säätiön palveluksessa.

Ehdotetut säädökset rajaisivat vaalikelpoisuuden ulkopuolelle kymmeniä tuhansia henkilöitä kussakin maakunnassa. Pelkästään maakunnan järjestämistä varten kuuluvia palveluja tuottavan yhteisön palveluksessa olemisen ei voida katsoa synnyttävän sellaista esteellisyyttä, että kyseisessä asemassa olevat henkilöt tulisi yksiselitteisesti rajata vaalikelpoisuuden ulkopuolelle. Ehdotetut säännökset voivat rajata

vaalikelpoisuuden ulkopuolelle henkilöitä, joiden osaaminen olisi maakuntahallituksen toiminnalle keskeistä.

Pykälän 3 momentin kuntalakia vastaava säädös, jonka mukaan enemmistön maakuntahallituksen jäsenistä on oltava muita kuin maakunnan tai maakunnan määräysvallassa olevan yhteisön tai säätiön palveluksessa olevia henkilöitä, on tältä osin riittävä, eikä pykälän 1 momentin 2 ja 3 kohtia ole syytä säätää. Lisäksi nykyiset esteellisyysäännökset ovat riittäviä turvaamaan mahdollisten ristiriitatilanteiden ratkaisemisen.

16 luku Maakuntien valtakunnalliset palvelukeskukset

Maakuntalakiluonnoksen 16 luvun mukaan maakunnilla on seuraavat valtakunnalliset palvelukeskukset: yhteishankintojen palvelukeskus; toimitila- ja kiinteistöhallinnon palvelukeskus; talous- ja henkilöstöhallinnon palvelukeskus ja tieto- ja viestintätekniikan palvelujen palvelukeskus (ICT-palvelukeskus).

Laissa ei tule säätää valtakunnallisista maakuntien palvelukeskuksista. Maakunnat ovat itsehallinnollisia yksiköitä, joiden tukipalvelujen järjestäminen tulee olla maakuntien päätettävissä. Lailla voitaisiin säätää periaatteista tai edellytyksistä joita esim. ICT-järjestelmien tulisi täyttää. Mikäli palvelukeskukset kuitenkin määrätään lailla perustettaviksi, tulee kuntien voida olla niissä omistajina, jotta niiden on mahdollista tarjota palveluita sekä maakunnille että kunnille.

Kysymyksiä sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämislain:

10. Sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämislain 4 §:ssä säädettäisiin palvelujen saatavuudesta ja saavutettavuudesta. Säännöksen mukaan palvelut on toteutettava väestön tarpeet huomioon ottaen lähellä asiakkaita, mutta säännöksen mukaisten edellytysten täytyessä palveluja voidaan koota suurempiin kokonaisuuksiin. Onko säännös palvelujen saatavuuden näkökulmasta tarkoituksenmukainen?
- a. kyllä (avotila)
 - b. kyllä pääosin (avotila) X**
 - c. ei pääosin (avotila)
 - d. ei (avotila)
 - e. ei kantaa (avotila)

Lainsäädäntöluonnoksessa määritellään perustellulla tavalla palvelujen saatavuudesta ja saavutettavuudesta. Hallituksen tavoittelemalla 3 miljardin euron kustannusten hillinnän tavoite edellyttäneen tosiasiallisesti joidenkin palvelujen keskittämistä. Esitetyt määrittelyt ovat kuitenkin heikosti yhteensovittavissa palvelujen järjestämislain 1 §:ssä todetun yhdenvertaisuuden tavoitteen kanssa. Yhdenvertaisuuteen vaikuttaa mm. palvelujen saavutettavuus. Tämä ristiriita tulee lainsäädännössä poistaa määrittelemällä, mitä yhdenvertaisilla sosiaali- ja terveystaloudilla tarkoitetaan ja miten se suhteutuu palvelujen saatavuuden ja saavutettavuuden määrittelyihin.

11. Maakunnat muodostavat 5 yhteistyöaluetta, joista kussakin on 3–4 maakuntaa. Yhteistyöalueeseen kuuluvat maakunnat laativat sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämislain 16 §:n mukaisen yhteistyösopimuksen. Siinä maakunnat sopivat keskinäisestä yhteistyöstä palvelujen järjestämisessä ja toteuttamisessa. Sopimus on oikeudellisesti maakuntia sitova. Onko sopimuksen sitovuus perusteltua?
- a. kyllä (avotila)
 - b. kyllä pääosin (avotila) X**
 - c. ei pääosin (avotila)
 - d. ei (avotila)
 - e. ei kantaa (avotila)

Yhteistyösopimuksen oikeudellinen sitovuus on perusteltua. Ilman oikeudellista sitovuutta, on todennäköistä, että sopimuksessa sovittuja asioita ei toimeenpanna.

Lakiluonnosten mukaan valtioneuvosto pidättää itsellään oikeuden päättää yhteistyösopimuksesta, mikäli maakunnat eivät pääse sopimukseen tai mikäli yhteistyösopimuksessa ei ole sovittu 16 §:ssä todetuista asioista. Valtioneuvoston päätösvalta yhteistyösopimuksessa heikentää maakuntien itsenäistä päätösvaltaa ja lisää valtion ohjausta sosiaali- ja terveyshuollossa tarpeettoman paljon. Esitetty lainsäädäntö on lisäksi tulkinnanvarainen. Valtioneuvoston väliintulolle yhteistyösopimuksessa tulee asettaa tiukemmat rajoitteet. Maakuntien aidon itsenäisen päätösvaltan säilymisen nimissä olisi luontevampaa, että valtioneuvosto voi tehdä päätöksen yhteistyösopimuksesta vain, mikäli maakunnat eivät pääse yhteistyöalueella yhteiseen sopimukseen. Lain kirjaukset yhteistyösopimuksen sisällöstä ovat riittävät ja ohjaavat sellaisenaan yhteistyöalueen toimintaa. Valtioneuvostolle ei tule antaa päätösvaltaa tulkinnanvaraisella sopimuksen sisällön määrittelyyn liittyvällä lainsäädännöllä. Valtioneuvoston väliintulon ehdot tulee määrittellä lainsäädännössä yksiselitteisesti ja selkeästi.

12. Sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämislain 16 §:n mukaan laadittavassa yhteistyösopimuksessa on sovittava toimenpiteet palvelujen integraation varmistamiseksi. 23 §:n mukaisesti palvelun tuottajan velvollisuutena on valmistaa palveluketjujen integraation toteutuminen ja toimittava integraation edellyttämässä yhteistyössä muiden toimijoiden kanssa. Ovatko säännökset riittäviä asiakaslähtöisen integraation toteutumiseksi?
- a. kyllä (avotila)
 - b. kyllä pääosin (avotila)
 - c. ei pääosin (avotila) X**
 - d. ei (avotila)
 - e. ei kantaa (avotila)

Sote-uudistuksessa palveluintegraatiolla tarkoitetaan toiminnallista integraatiota, jossa palvelut tuotetaan saumattomasti hyvässä yhteistyössä eri palvelujen tuottajien kesken. Toiminnallisessa integraatiossa asiakastieto liikkuu sähköisesti asiakkaan mukana ja palvelut perustuvat, ainakin joissakin tilanteissa, asiakkaalle tehtyyn palvelusuunnitelmaan. Uudistuksessa on luovuttu palvelutuotannon ns. rakenteellisen integraation tavoitteesta, missä pyrkimyksenä on ollut rakentaa monialaisia yhden

johdon alla olevia palvelutuotanto-organisaatioita. Rakenteellista palveluintegraatiota ei toteudu myöskään kaikilta osin julkisen palvelulaitoksen konsernin sisällä vaan julkisen palvelulaitoksen sisälle muodostuu hallinnollinen raja-aita julkisen erikoispalveluja tuottavien valinnanvapauden piirin ulkopuolella olevien yksiköiden sekä valinnanvapauden piirissä olevien julkisten yhtiöiden väliin.

Palvelutuotannon pirstaloituminen hankaloittaa integraation toteutusta. Hyvään yhteistyöhön perustuva palveluintegraatio tulee vaatimaan palvelun järjestäjältä ja tuottajilta vahvaa tietojohdantamista ja asiakasitiedon nykyistä avoimempaa ja saumattomampaa liikkumista organisaatioiden välillä sekä integraatiota edistävän taloudellisen ohjausjärjestelmän synnyttämistä. Toiminnallisen palveluintegraation toteutus ei ole mahdollista ennen kuin tietojärjestelmät ja tietosuojaa koskeva lainsäädäntö muutetaan tulevaan palvelumalliin sopivaksi. Valinnanvapauden rahoitusjärjestelmä tulee myös rakentaa siten, että se ehkäisee eri palveluntuottajien osaoptimoitajia. Vääränlaiset rahoitukseen sisältyvät insenttiivit saattavat vaikeuttaa osaoptimoitajien kautta toiminnallisen palveluintegraation toteuttamista. On myös niin, että aikataulusyistä palveluintegraation toteutus puuttelisine asiakastiedon hallintajärjestelmineen tulee todennäköisesti olemaan, erityisesti muutoksen alkuvaiheessa, vaikeaa.

13. Sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämislain mukaan valtion ohjausta vahvistetaan sosiaali- ja terveyspalveluissa (19 §, 4 luku, 6 luku). Onko tämä uudistuksen tavoitteiden näkökulmasta perusteltua?
- kyllä (avotila)
 - kyllä pääosin (avotila)
 - ei pääosin (avotila) X**
 - ei (avotila)
 - ei kantaa (avotila)

Valtion ohjauksen vahvistaminen sosiaali- ja terveyspalvelujen järjestämisessä on perusteltua erityisesti ICT:ssä sekä myös suurimmissa ja rajatuissa kansallisesti merkittävissä investoinneissa. Kuten lainsäädännössä §:ssä 19 on esitetty, tulee tietohallinto-ohjaus perustua puiteohjaukseen. Tämä periaate tulee sisällyttää myös tulevien palvelukeskusten toimintaan. Valtion ohjauksen ja maakunnan itsehallinnon suhdetta tulee tarkastella kriittisesti ja lainsäädännössä on elementtejä, jotka kaventavat selvästi maakunnan tosiasiallista valtaa päättää itse asioistaan. Maakunnan päätösvallan rajallisuus realisoituu mm. yhteistyöalueen yhteistyösopimusta koskevassa osin tulkinnanvaraisessa lainsäädännössä (vrt. vastaus kysymykseen 11).

Valtion ohjaus ilmenee lisäksi voimakkaana maakuntalain 126 §:ssä, jossa maakunnalle, maakuntakonsernin tytäryhteisön ja maakunnan palvelulaitoksen edellytetään käyttämään palvelukeskusten palveluita. Palvelukeskukset muodostetaan yhteisiin hankintoihin, toimitiloihin ja kiinteistöhallintoon, talous- ja henkilöstöhallintoon sekä tieto- ja viestintätekniisiin palveluihin. Palvelukeskusten käyttövelvoite kaventaa huomattavasti maakuntien liikkumavaraa ja itsenäistä päätöksentekoa palvelukeskusten tuottamissa palveluissa. Palvelukeskusten palvelujen käyttövelvoitteista tulee luopua. Palvelukeskusten on lunastettava olemassa olon oikeutuksensa maakuntien

tukipalvelujen tuottajana markkinaehtoisesti. Palvelukeskuksista ollaan muodostamassa monopolistisia julkisen sektorin toimijoita, jotka eivät tue järjestelmänä tehokasta tuotantomallia.

Lopullisessa lainsäädännössä valtion ohjausvaltaa tulee selvästi kaventaa nyt esitetystä ja maakunnille tulee itsehallinnon nimissä antaa enemmän päätösvaltaa.

14. Sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämislain 22 §:n mukaan maakunnan on omassa toiminnassaan erotettava sosiaali- ja terveydenhuollon järjestäminen ja palvelujen tuottaminen. Onko järjestämisen ja tuottamisen erottaminen uudistuksen tavoitteiden näkökulmasta tarkoituksenmukaista?
- a. kyllä (avotila)
 - b. kyllä pääosin (avotila) X**
 - c. ei pääosin (avotila)
 - d. ei (avotila)
 - e. ei kantaa (avotila)

Palvelun järjestämisen ja tuottamisen pitäminen samassa organisaatiossa on osin perusteltua, mikäli palvelutuotantoa ei tarvitse alistaa markkinaehtoiseen kilpailuun vaan tuotannosta vastaa viranomainen. Kyseinen tilanne on valitseva nykyisessä sosiaali- ja terveydenhuollon palvelujärjestelmässä.

Järjestämisen ja tuottamisen erottaminen on tarpeellista tulevaisuudessa, kun sote-sote-palvelujen käytölle asetetaan valinnanvapaus. Valinnanvapauden piiriin kuuluvissa palveluissa palveluntuottajat on saatettava samaan markkinatilanteeseen omistuspohjasta riippumatta. Tämä voi toteutua vain, jos palvelun järjestäjä erotetaan tuottajasta. Palvelun järjestäjän ja tuottajan sisällyttäminen samaan julkiseen organisaatioon ei takaa tasapuolista ja riippumatonta palvelutuotannon markkinaa.

Järjestämisen ja tuottamisen erottamisessa tulee kaikin tavoin ja lainsäädännöllä varmistaa, että järjestäjän asema muodostuu sosiaali- ja terveyspalveluissa tuottajan asemaa vahvemmaksi. Vain järjestäjän vahva asema varmistaa sen, että sosiaali- ja terveyspalveluita voidaan jatkossa ohjata demokraattisesti ja asettettujen yhteiskunnallisten tavoitteiden suuntaisesti.

15. Sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämislain 22 §:n mukaan maakunnalla on yhtiöittämisvelvollisuus maakunnan hoitaessa sosiaali- ja terveydenhuollon tehtäviä kilpailutilanteessa markkinoilla tai jos palvelut ovat valinnanvapautta koskevissa säännöksissä tarkoitetun laajan valinnanvapauden piirissä. Onko ratkaisu tarkoituksenmukainen?
- a. kyllä (avotila)
 - b. kyllä pääosin (avotila) X**
 - c. ei pääosin (avotila)
 - d. ei (avotila)
 - e. ei kantaa (avotila)

Yhtiöittämisvelvoite turvaa julkiselle tuotannolle edellytykset menestyä markkinoilla. Yhtiö mahdollistaa valinnanvapauden piirissä olevan palvelutuotannon reaktiivisuuden ja joustavuuden paremmin kuin viranomaisesta johdettu palvelutuotanto. Päätöksenteko toteutuu yhtiöissä lähtökohtaisesti nopeammin kuin julkisen sektorin viranomaistoiminnassa.

Yhtiömuotoinen toiminta irtautuu kauas demokraattisesta päätöksenteosta ja ohjauksesta. Yhtiöissä on oma ammattihallituksensa ja operatiivisessa johtovastuussa on toimitusjohtaja. Lakiluonnosten perusteella on odotettavaa, että palvelun järjestäjällä ja palvelulaitoksen johdolla on vain rajalliset mahdollisuudet ohjata julkisten tuotantoyhtiöiden toimintaa.

Yhtiömuotoisen toiminnan ongelmana on mm. viranomaisvallan käyttö. Viranomaisvaltaa voi käyttää vain virkasuhteessa oleva henkilö, joka ei voi olla nykyisen lainsäädännön mukaan työsuhteessa yhtiöön. Tästä syystä viranomaispäätökset tulee tehdä joko palvelujen järjestäjän toimesta, julkisessa palvelulaitoksessa tai vaihtoehtoisesti viranomaisen tulee perustaa ”päivystävää viranomaistoimintaa” harjoittava yksikkö, joka liittyy asiakkaiden palveluprosessiin yhtiöissä tarpeen mukaan joko etäyhteyksien kautta tai siirtymällä fyysisesti yhtiön toimipisteeseen. Todettakoon, että viranomaispäätöksiä tultaneen tekemään useita kymmeniä tuhansia vuositasolla.

Viranomaistoiminnan kysymystä yhtiöissä ei voida ratkaista sillä, että hallitus luopuu julkisten palvelujen yhtiöittämisvelvoitteesta. Valinnanvapausmallissa yhtiömuotoinen toiminta jatkuu joka tapauksessa yksityisenä palvelutuotantona.

Maakunnilla ja myös kunnilla, yleisen toimialan nimissä, tulisi olla itsenäinen päätösvalta yhtiöiden muodostamisessa ja omistamisessa. Maakunnan lisäksi myös kunnilla tulisi olla mahdollisuus perustaa sosiaali- ja terveyspalveluja tuottavia yhtiöitä. Kuntien mahdollisuus toimia palveluntuottajana helpottaisi huomattavasti sote-uudistuksen toimeenpanoa. Palveluverkon uudelleen rakentaminen, ICT:n integrointi, henkilöstön siirrot ym. toteutuisivat suppeammassa ja hallittavamassa mittakaavassa kuin tilanteessa, jossa palvelujen yhtiöittämismahdollisuus jätetään vain maakunnalle. Aidon valinnanvapauden ja monituottajamallin näkökulmasta on myös periaattelisesti erikoista, että yhdeltä toimijalta evätään mahdollisuudet toteuttaa yhteiskunnassa monituottajamalliin siirtymistä. Monituottajuus muotoutuu tästä syystä vaillinaisesti ainakin julkisen sektorin sisällä.

16. Muut vapaamuotoiset huomiot sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämislaista.

Sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämislaissa tavoitteellaan väestön hyvinvoinnin ja terveyden edistämistä ja ylläpitämistä. Lailla halutaan varmistaa koko maahan yhdenvertaiset, kustannusvaikutuksiltaan ja tuottavuudeltaan hyvät sosiaali- ja terveydenhuollon palvelut.

Lain tavoitteet ovat kannatettavia, mutta lakiluonnokset eivät kokonaisuudessaan takaa tavoitteiden saavuttamista. Palvelujärjestelmän yhdenvertaisuuden tavoite on vaikeasti yhdistettävissä palvelujen mahdolliseen keskittämiseen.

Sote- ja maakuntauudistuksen kustannusvaikuttavuutta ei voida arvioida ennen kuin lainsäädäntö tulevasta valinnanvapausmallista on julkaistu. Sen sijaan hypoteettisesti voidaan arvioida, että valinnanvapaus tulee todennäköisesti nopeuttamaan tarvittaviin palveluihin pääsyä, koska palvelujen kysyntä ohjautuneet sinne, missä palveluita on nopeasti saatavilla.

On perusteltua, että hallitus järjestää toisen lausuntokierroksen, kun tulevasta valinnanvapausmallista on olemassa lakiluonnokset. Tätä edellyttää jo hyvän lainvalmistelun periaatteet. Tässä valinnanvapautta koskevassa lausuntokierroksessa sote- ja maakuntauudistusta käsittelevä lakikokonaisuus on saatettava uudelleen lausuttavaksi. Lausunnon antaminen sote- ja maakuntauudistuksen lainsäädännön osakokonaisuuksista ei mahdollista uudistuksen yhteiskunnallisten vaikutusten laaja-alaista käsittelyä.

Lainsäädännön jatkovalmistelussa tulee erityisesti huomioida palvelun järjestäjän vahvan aseman turvaaminen. Palvelun järjestäjästä on muodostettava sosiaali- ja terveyspalvelujen tosiasiallinen vallankäyttäjä. Valtaa ei saa lukita yhteiskunnallisesti merkittävissä asioissa palvelutuotannolle, yrityksille ja palvelutuotannosta vastaaville ammattilaisille.

Kysymyksiä voimaanpanolaista:

17. *Kysymys vain kunnille:* Voimaanpanolaissa on tarkoitus säätää siitä, mihin maakuntaan kunnat kuuluvat uudistuksen tullessa voimaan. Katsotaanko kunnassanne, että sen tulee kuulua voimaanpanolain 5 §:ssä esitettyyn maakuntaan?
- a. **kyllä (avotila) X**
 - b. ei (avotila)
 - c. ei kantaa (avotila)
18. *Kysymys vain kunnille:* Mikäli vastasitte edelliseen kysymykseen **ei**, mihin maakuntaan kunnan tulisi kuulua ja miksi? (*Kunnan tulee toimittaa valtuuston päätösasiakirja sosiaali- ja terveysministeriöön*)
Avotila
19. Väliaikaishallinnosta sekä väliaikaisen valmistelutoimielimen tehtävistä ja toimivallasta säädetään voimaanpanolain 2 luvussa. Onko väliaikaishallinnosta säädetty riittävällä tavalla?
- a. **kyllä (avotila) X**
 - b. kyllä pääosin (avotila)
 - c. ei pääosin (avotila)
 - d. ei (avotila)
 - e. ei kantaa (avotila)

20. Voimaanpanolain 14 §:n mukaan kunnallisia sosiaali- ja terveydenhuollon palveluja tuottavissa organisaatioissa työskentelevä henkilöstö siirtyisi maakuntien palvelukseen liikkeenluovutuksen periaatteiden mukaisesti. Lisäksi henkilöstö, joka muualla kunnan hallinnossa tai tukipalveluissa tekee pääasiallisesti sosiaali- ja terveydenhuollon tehtäviä, siirtyisi maakuntien palvelukseen. Onko henkilöstön siirtymisestä esitetty säädettäväksi henkilöstön aseman näkökulmasta tarkoituksenmukaisesti?
- a. kyllä (avotila)
 - b. kyllä pääosin (avotila) X**
 - c. ei pääosin (avotila)
 - d. ei (avotila)
 - e. ei kantaa (avotila)

Lähtökohta siitä, että koko henkilöstö siirtyy yhtenä hetkenä maakunnan palvelukseen on epärealistinen. Henkilöstön siirtymistä uuden organisaation palvelukseen tulee jaksottaa.

Tukihenkilöstön siirto maakuntiin tulee perustua yhtenlaskettuun htv-panokseen, jota sote-palveluiden tuottamiseen tarvitaan. (esim. 5 henkilöä arkistopalveluissa tekee kukin 30 % osuuden työstään sote-toimintojen tueksi -> $5 \cdot 30\% = 1,5$ HTV siirtyy) – yksittäisten henkilöiden työpanoksen tarkastelu voi johtaa joko työnkuvilla keinotteluun tai siihen, että kunnille jää sopeutettavaa henkilöstä runsaasti vuoden 2019 jälkeen.

Liikkeenluovutuksen yhteydessä siirtyvälle henkilöstölle tulee laatia uudet työsopimukset vastaanottavaan yhteisöön.

Palvelukeskuksiin sijoittuvien tukipalveluiden osalta tulee voida sopia maakuntien ja kuntien yhteistoiminnasta.

21. Voimaanpanolain 4 luvun mukaan lakisääteisten kuntayhtymien koko omaisuus sekä kuntien irtain omaisuus siirtyy maakunnille. Kuntien toimitilat ja kiinteistöt jäävät kuntien omistukseen. Onko omaisuusjärjestelyjä koskeva ratkaisu hyväksyttävä?
- a. kyllä (avotila)
 - b. kyllä pääosin (avotila)
 - c. ei pääosin (avotila) X**
 - d. ei (avotila)
 - e. ei kantaa (avotila)

Kiinteistöjä lukuun ottamatta kaikki omaisuus siirtyy korvauksetta maakunnalle. Velat jäävät kunnille. Velkojen suhde kunnalle jäävään omaisuuteen ja kunnan kerättäväksi jääviin verotuloihin vääristyy ja saa kunnat näyttämään entistäkin velkaisemmilta suhteessa toimintaan.

Taseen ulkopuolisten vastuiden käsittely tulisi käydä läpi erikseen. Kunnilla voi olla erittäin pitkäaikaisia vuokra- tms. sopimuksia, joissa ei voida tehdä rajanvetoa kunnan ja maakunnan välillä. Kiinteistöriskin jakamisesta on vasta puhuttu, eikä toteutusmallista ole kirjattu mitään.

Sote-kiinteistöomaisuuteen liittyvät riskit tulee järjestelyssä kohdentaa pääosin sille osapuolelle (maakunta, perustettava maakuntien toimitilayhtiö), joka omilla toimillaan pystyy vaikuttamaan kiinteistöjen käyttötarpeeseen.

Mikäli lainvalmistelussa edetään lakiluonnoksessa esitetyn ratkaisun pohjalta, tulee varmistaa, ettei kunnille aiheudu omistamiinsa sote-kiinteistöihin liittyviä taloudellisia riskejä ja seuraamuksia. Siirtymäkauden sitovan vuokrajakson tulee olla esitettyä (3 + 1 vuotta) pidempi, vähintään 5 vuotta, jotta kunnat voivat varautua ja valmistautua mahdollisiin palveluverkon muutoksiin. Myös siirtymäkauden jälkeen laadittavat vuokrasopimukset ja muut sopimukset on määriteltävä laadittavaksi siten, että vuokrataso mahdollistaa laadukkaan ja ennakoivan kiinteistöpidon, investointien riskittömän toteuttamisen sekä omaisuuden arvon säilyttämisen.

Uudistukseen liittyvillä omaisuusjärjestelyillä ei saa vaarantaa kuntien mahdollisuuksia vastata niille jäävien palvelujen järjestämisestä ja rahoittamisesta rahoitusperiaatteen mukaisesti. Lainvalmistelun yhteydessä on varmistettava, että siirtymäkauden jälkeen mahdollisesti tyhjilleen tai vajaakäytölle jäävistä kiinteistöistä ei aiheudu kunnille taloudellisia vaikeuksia. Mahdolliset omaisuusjärjestelyjen taloudelliset vaikutukset on korvattava kunnille täysimääräisesti esim. kohdennettujen avustusten muodossa. Avustusten rahoitusta ei kuitenkaan saa toteuttaa vähentämällä kaikkien kuntien yleistä valtionosuutta. Kiinteistöistä aiheutuvat taloudelliset riskit tulee hajauttaa kuntien, maakuntien ja valtion vastuulle.

Kunnan maankäytön kehittämisen ja elinvoimaisuuden varmistamiseksi on perusteltua, että kuntayhtymien maapohjat jäisivät kuntien omistukseen. Lakiesityksen tulisi mahdollistaa maapohjien ja alueiden jääminen kuntayhtymien/jäsenkuntien omistukseen sekä vuokraamisen maakunnille pitkäaikaisilla käyttötarkoituksella sidotuilla vuokrasopimuksilla.

Uudistuksen seurauksena ei saa syntyä tilanteita joissa varainsiirtoverotus aiheuttaa lisäkustannuksia kiinteistöomaisuuden muutoin tarpeellisissa uudelleen järjestelyissä. Voimaanpanolaissa ehdotetaan säädettäväksi, että varainsiirtoverotuksessa ei syntyisi veroseuraamuksia siirrettäessä kuntayhtymät varoineen ja velkoineen voimaanpanolaissa tarkoitetulla tavalla maakunnille ja näiden varojen siirtyessä edelleen voimaanpanolaissa tarkoitetulle valtakunnalliselle osakeyhtiölle. Kunnat joutuvat uudistuksen seurauksena siirtämään kiinteistöjään vastaavasti omistamiinsa yhtiöihin kuntalain yhtiöittämisvelvoitteen perusteella ja lisäksi kunnilla on muutoin tarpeen järjestellä kiinteistöomistuksiaan maakuntauudistuksen johdosta.

Kuntien ja kuntayhtymien omistamien kiinteistöjen järjestelyitä ja yhtiöittämiä tulee kohdella uudistuksessa varainsiirtoverotuksessa samalla tavoin. Voimaanpanolakiin tulee sisällyttää kuntien kiinteistöomaisuuden osalta vastaavat varainsiirtoverovapautta koskevat säännökset, joilla varmistetaan, ettei kunnille tai niiden yhtiöille synny varainsiirtoveroseuraamuksia siirrettäessä maakunnille tai niiden yhtiöille vuokrattavia kiinteistöjä velkoineen kunnallisiin yhtiöihin. Muussa tapauksessa syntyvät varainsiirtoverokustannukset olisi huomioitava määriteltäessä kiinteistöjen vuokria.

Esityksessä ei ole käsitelty uudistukseen liittyviä arvonlisäverotuksen kysymyksiä. Kiinteistöihin ja muuhun omaisuuteen on kuitenkin sitoutunut satojen miljoonien eurojen edestä arvonlisäveroja, jotka ovat tähän asti saatu kunnissa palautuksina. Arvonlisäverotuksen yleisten säädösten johdosta ainakin osa näistä palautuksista joudutaan uudistuksen seurauksena palauttamaan verohallinnolle siirrettäessä omaisuutta maakunnille tai esimerkiksi kuntien yhtiöihin. Uudistuksen seurauksena kunnille syntyvät arvonlisäverokustannukset on huomioitava rahoituslaskelmissa. Siltä osin, kun kustannukset liittyvät maakunnille tai niiden yhtiöille vuokrattaviin kiinteistöihin on kustannukset huomioitava vuokratasoa määriteltäessä.

Voimaanpanolain 31 §:n mukaan maakuntien tulee siirtää omistukseensa saadut kiinteistönsä ym. 1.1.2019 valtakunnalliselle yhtiölle. Maakuntien omistama valtakunnallinen yhtiö saa tehtäväkseen ylläpitää ja kehittää valtavaa kiinteistömassaa. Vaikka maakunnat ovat yhtiön vähemmistöosakkaita, maakuntien oma päätäntävalta tuottajayksiköidensä kiinteistöasioihin on heikko. Tällaista valtakunnallista yhtiötä ei tule perustaa.

22. Jos vastasitte edelliseen kysymykseen **ei** tai **ei pääosin**, millä tavoin omaisuusjärjestelyt pitäisi toteuttaa?
(avotila)

Kiinteistöjen käyttötärpeeseen liittyvien riskien jakaminen tasaisemmin olisi mahdollista toteuttaa myös erällä muilla lakiehdotuksissa vaille huomiota jätetyillä mekanismeilla. Tällaisia olisivat esimerkiksi:

1. kuntien ja kuntayhtymien kaikkien sote -kiinteistöjen siirtäminen maakunnille ja edelleen niiden omistamaan toimitilayhtiöön yhtenäisin perustein käypään arvoon tai muuhun erikseen sovittavaan arvoon. Kiinteistöjen lunastuskorvaus on mahdollista rahoittaa esimerkiksi osittain kunnan/kuntayhtymän maakunnalle antamalla ja valtion takaamalla lainalla.
2. kuntien ja maakuntien yhteisesti omistamien toimitilayhtiöiden perustaminen. Osa sote -kiinteistöjen luovutushinnasta suoritettaisiin kunnille kiinteistöyhtiöiden osakkeina. Kunnat saisivat asianmukaisen korvauksen luovutetusta omaisuudesta eivätkä maakunnat puolestaan velkaantuisi liikaa. Mallissa omaisuusjärjestelystä tulevat hyödyt ja haitat jakaantuvat omistuksen mukaisessa suhteessa maakuntien ja kuntien kesken.

23. Voimaanpanolain 41 §:ssa säädettäisiin kunnan tuloveroprosentista vuosina 2019 – 2021. Pidätekö veronmaksajien yhdenvertaisen aseman näkökulmasta perusteltuna, että kuntien veroprosentteja esitetään rajoitettavaksi kolmen vuoden määräajaksi?
- a. kyllä (avotila)
 - b. kyllä pääosin (avotila)
 - c. ei pääosin (avotila)
 - d. ei (avotila) X**
 - e. ei kantaa (avotila)

Verokattoa ei voi soveltaa: maakuntaan siirtyvällä veron osuudella on katettu kunnan yhteisiä kustannuksia, joiden sopeuttamiseen menee aikaa. Kiinteät kustannukset, esim. tietojärjestelmien kustannukset, eivät jousta alaspäin.

Kunnan oikeus päättää veroprosentistaan kuuluu perustuslaissa turvatus kunnallisen itsehallinnon ytimeen. Kaikenlainen kunnan verotusoikeuteen puuttuminen merkitsee myös riskiä, että kunnille myönnettyjen lainojen korko nousee.

Kuntien verotusoikeuden rajaaminen edes tilapäisesti voi johtaa merkittävään ja pysyvään asukkaiden itsehallinnon kustannuksia lisäävään sääntelyriskin realisoitumiseen. Sääntelyriski realisoituu, mikäli kunnan veropohjaan nojautuva nykyinen nollariskiominaisuus vaihtuu kohonneeksi riskipainoksi, kun kansainvälisessä sääntelyssä kunnan verokatto tulkitaan kunnan verotuksen perustuslaillisen suojan heikennykseksi.

24. Voimaanpanolain 42 §:n mukaan maakunnan on perustettava sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämislain tarkoittamat maakunnan palvelulaitoksen tytäryhtiöt, jotka tuottavat lailla erikseen säädetyn laajan valinnanvapauden piiriin kuuluvia palveluita siten, että yhtiöittäminen on toteutettu 31.12.2020. Onko esitetty siirtymäaika riittävä maakunnan yhtiömuotoisen tuotannon organisoimiseksi?
- a. kyllä (avotila)
 - b. ei (avotila) X**
 - c. ei kantaa (avotila)

Yhtiöt voidaan perustaa 31.12.2020, mutta yhtiöiden palvelutuotannon käynnistäminen vuonna 2021 ei ole Varsinais-Suomessa aikataulullisesti mahdollista, mikäli halutaan varmistua siitä, julkisesti omistettu yhtiötetty palvelutuotanto on kykenevä kilpailemaan sote-palvelujen markkinoilla.

Maakunnissa, joissa sosiaali- ja terveystalvet toimivat jo nyt yhtenä kokonaisuutena kuntayhtymämallilla, on mahdollisuudet toteuttaa yhtiöittäminen nopeammin kuin niissä maakunnissa, joissa peruspalvelutuotanto on vahvasti yksittäisten kuntien vastuulla. Aikataulu on riittämätön Varsinais-Suomessa. Pelkästään toimivien tietojärjestelmäratkaisujen etsiminen, hankinta ja käyttöönotto vaatii aikaa. On mm. todennäköistä, että tuleva julkisesti omistettu yhtiö ei kykene kilpailemaan markkinolla nykyisillä julkisten organisaatioiden useilla erilaisilla asiakas- ja potilastietojärjestelmillä.

Yksikään yhtiö ei voi myöskään aloittaa valinnanvapauden ehdoilla olevaa palvelutuotantoa, mikäli palvelunjärjestäjällä ei ole valinnanvapautta koskevan lainsäädännön mukaista sähköistä talous- ja toiminnanohjausjärjestelmää sekä palvelujen tuotteistusta. Yhtiö voi saada rahoituksensa toimintaan vain, mikäli maakunnalla palvelujen järjestäjänä on kyky allokoida resursseja palveluntuottajille reaaliajassa valinnanvapautta käyttävän asiakkaan mukana. Toistaiseksi valinnanvapauden malli, lainsäädäntö ja valinnanvapauden piirissä olevat palvelutuotteet ovat määrittelemättä ja tästä syystä palvelun järjestäjän tietojärjestelmien kehittämisen ja käyttöönoton valmistelua ei voida täysipainoisesti

toteuttaa. Myös tietosuojalainsäädäntö estää ainakin toistaiseksi laajan ja tehokkaasti toimivan valinnanvapausmallin toteutuksen. Nämä lainsäädännölliset viipeet osaltaan vaikeuttavat yhtiöiden palvelutuotannon käynnistämistä esitettyllä aikataululla.

Yhtiöittämisprosessia voidaan nopeuttaa, mikäli kunnat voivat toimia yhtiöiden omistajina. Toimintojen ja rakenteiden yhdistämiselle palvelutuotannossa ei ole tällöin vastaavanlaista tarvetta kuin silloin, jos yhtiön omistajana toimii maakunta. Kunnallisten yhtiöiden perustaminen ja palvelutuotannon käynnistäminen on toimeenpantavissa lyhyemmällä aikavälillä kuin maakunnallisten yhtiöiden perustaminen ja palvelutuotannon käynnistäminen. Maakunnilla ja lisäksi yksittäisillä kunnilla tulee olla itsenäinen valta määrittellä, millaisella yhtiöiden omistuspohjalla julkinen tuotanto toteutetaan.

Sote-uudistukseen liittyvä ongelmallinen yksityiskohta muodostuu työterveyshuollosta. Työterveyshuolto on päätetty jättää sote-uudistuksen ulkopuolelle, ts. sen rahoitus ja toimintaperiaatteet pysyvät sote-uudistuksessa muuttumattomana. Tehtyä linjausta ei voida pitää hyvänä sote-palvelujen rahoituksen selkeyttämisen tai palvelujen yhdenvertaisuuden näkökulmasta. Lisäksi ongelmana voidaan pitää kunnille annettua velvoitetta yhtiöittää työterveyshuollon sairaanhoitopalvelut, mikäli kuntien tuottama työterveyshuolto myy sairaanhoitopalveluja kilpailuilla markkinoilla yksityisille yrityksille. Työterveyshuollon yhtiöittäminen tulee toteuttaa siten, että uusi yhtiömuotoinen toiminta alkaa 2017. Työterveyshuollon yhtiöittämisvelvoite synnyttää kunnissa sekavan muutostilanteen. Kunnissa toteutettavat muutokset ovat korkeintaan väliaikaisia ja sellaisia, jotka eivät tue soten kokonaisuudistusta. Työterveyshuollon yhtiöittäminen synnyttää turhaa hallinnollista työtä ja sekoittaa tarpeettomasti palvelujärjestelmää. Esitetyistä syistä työterveyshuollon yhtiöittäminen tulisi siirtää osaksi sote-uudistuksen toimeenpanoa. Vuoden 2017 yhtiöittämisvelvoitteesta tulee luopua.

25. Muut vapaamuotoiset huomiot voimaannpanolaista.

Kysymykset maakuntien rahoituslaista

26. Valtio rahoittaa perustettavien maakuntien toiminnan, eli vastuu sosiaali- ja terveyspalveluiden rahoittamisesta osoitetaan valtiolle. Onko ratkaisu uudistuksen tavoitteiden näkökulmasta tarkoituksenmukainen?

- a. kyllä (avotila)
- b. kyllä pääosin (avotila) X**
- c. ei pääosin (avotila)
- d. ei (avotila)
- e. ei kantaa (avotila)

27. Maakuntien tuloja ovat valtion rahoitus (3 §) sekä asiakas- ja käyttömaksutulot (4 §). Lisäksi maakunnat voivat ottaa lyhytaikaista lainaa (3 §). Valtion rahoituksen kasvua rajoitetaan vuosittaisessa tarkistuksessa julkisen talouden kantokyvyn turvaamiseksi (6 ja 29 §). Onko maakunnilla riittävät taloudelliset edellytykset suoriutua lakisääteisistä tehtävistä?

- a) kyllä (avotila)
- b) **kyllä pääosin (avotila) X**
- c) ei pääosin (avotila)
- d) ei (avotila)
- e) ei kantaa (avotila)

Toiminta rahoitetaan palvelupakettien hinnoittelun mukaan. Hinnoittelu pohjautuu keskimääräisiin yksikkökustannuksiin, mikä ei aina toteudu. On arveluttavaa, että yksikkökustannushintojen aiheuttamaa negatiivista poikkeamaa katettaisiin lyhytaikaisella velalla. Asiakasmaksujen merkitys on vähäinen ja joustomahdollisuudet vähäiset.

28. Ovatko maakuntien valtion rahoituksen määräytymisessä käytettävät palvelujen käyttöä kuvaavat tarvetekijät (luku 3, ml. uusi hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen kerroin) ja niiden painokertoimet perusteltuja?
- a. kyllä (avotila)
 - b. kyllä pääosin (avotila) X**
 - c. ei pääosin (avotila)
 - d. ei (avotila)
 - e. ei kantaa (avotilaa)

Valtion rahoitus maakunnalle on yleiskatteellista, josta 89 prosenttia perustuu maakunnan laskennalliseen palvelutarpeeseen. Asukaskohtaisesti suoritettavan osuuden painoarvo on 10 prosenttia, ja 1 prosentti on varattu terveyden ja hyvinvoinnin edistämisen tehtäviin.

Tarvekertoimet tai tarvepainotukset ovat lakiluonnoksissa temaattisesti lähtökohtaisesti perusteltuja, mutta painokertoimien suuruuteen ei ole mahdollista ottaa kantaa ilman, että niitä arvioitaisiin tutkimukseen perustuen.

Tarvetekijöissä ei ole kuitenkaan saaristomaisuudesta aiheutuvia kustannuksia, eikä myöskään kaksikielisyydestä aiheutuvia kustannuksia. Saaristolaisuus ei heijastu välttämättä harvana asukastiheytenä, vaikkakin sen vaikutukset palvelutuotannon kustannuksiin ovat merkittäviä. Tästä syystä tarvekertoimiin tulisi sisällyttää myös saaristolaisuuden kerroin. On hyvä, että maakunnan rahoituksessa huomoidaan vierakielisyyden kerroin. Tämä lisäksi maakunnan rahoituksessa tulee ottaa huomioon myös kaksikielisyyys. Vaikka kaksikielisyydestä aiheutuvat palvelutarpeet voivat osoittautua tilastollisessa tarkastelussa kustannuksiltaan merkityksettömiksi, on selvää, että maakunnan hallinnon rakentaminen siten, että vastaa kaksikielisyyden vaatimuksia, tulee lisäämään kustannuksia. Kaksikielisyyys ei siis välttämättä lisää palvelutarpeita vaan ennemminkin hallinnon kustannuksia.

Hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen 1 prosentin rahoitusosuutta voidaan pitää pienenä ja riittämättömänä.

29. Sosiaali- ja terveydenhuollon rahoituksessa siirrytään asteittain menoperusteisesta rahoituksesta tarveperusteiseen rahoitukseen. Onko maakuntien rahoitukselle vuosille 2019–2023 esitetty siirtymäaika (27–28 §) riittävä?
- a. kyllä (avotila)
 - b. kyllä pääosin (avotila)
 - c. ei pääosin (avotila) X**
 - d. ei (avotila)
 - e. ei kantaa (avotila)

Siirtymäaikaan on vaikea ottaa kantaa, koska sote- ja maakuntauudistuksen oleellinen osa: valinnanvapaus on vielä määrittelemättä. Valinnanvapauslainsäädännön puuttuminen vaikeuttaa taloudellisten arvioiden tekemistä ja näin ollen myös kannan muodostaminen sosiaali- ja terveydenhuollon rahoitusperusteiden muuttamisen aikataulusta on vaikeaa ja osin mahdotonta. Mikäli taloudelliset vaikutukset sote-uudistuksessa on määriteltävissä pieniksi tai hallituksen asettamien tavoitteiden suuntaisiksi, voidaan päätellä, että siirtymäaika on riittävä. Mikäli valinnanvapaus lisää sosiaali- ja terveydenhuollon kustannuksia tai mikäli julkinen rahoitus muodostuu riittämättömäksi, on rahoitusperusteiden muuttamisen siirtymäaika puolestaan liian lyhyt.

30. Muut vapaamuotoiset huomiot maakuntien rahoituslaista.

Kysymykset muista lakiluonnoksista

Maakuntajakolaki

31. Pidätkö esitettyjä tapoja maakuntajaon muuttamiseksi tarkoituksenmukaisena? (erityisesti maakuntajakolain 2 ja 10 §)
- a. kyllä (avotila)
 - b. kyllä pääosin (avotila)
 - c. ei pääosin (avotila)
 - d. ei (avotila)
 - e. ei kantaa (avotila)

32. Muut vapaamuotoiset huomiot maakuntajakolaista.

Kunnan peruspalvelujen valtionosuus

33. Ovatko valtionosuusjärjestelmään esitetyt, sote-uudistuksesta aiheutuvien merkittävien kuntakohtaisten muutosten lieventämiseksi esitetyt tasausjärjestelyt ja muut muutokset hyväksyttäviä ja riittäviä (laki kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta 24 §, 27 §, 27b § ja 55 §)?
- a. kyllä (avotila)
 - b. kyllä pääosin (avotila)
 - c. ei pääosin (avotila)
 - d. ei (avotila) X**
 - e. ei kantaa (avotila)

Lain kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta 24 §:ssä säädettäisiin, että kunnan laskennallista verotuloa laskettaessa otettaisiin huomioon kunnallisvero ja kunnan osuus yhteisön tuloverosta (yhteisövero). Näiden lisäksi laskennallista verotuloa laskettaessa otettaisiin huomioon 50 prosenttia kiinteistöverosta.

Kiinteistöveron ottamista verotulon tasauksen piiriin ei voi hyväksyä. Kiinteistövero korvaa kasvavien kaupunkien investointitarpeista aiheutuvia menoja. Kaupunkien investoinnit ovat perusteltuja koko kansantalouden kannalta. Uudessa tilanteessa, jossa kaupunkien elinvoimatehtävien rahoitusmahdollisuudet niukkenevat, esitys on erityisen vahingollinen.

Lain 27 §:ssä säädettäisiin uudistuksesta aiheutuvien taloudellisten vastuiden rajoittamisesta. Kunnalle myönnettäisiin valtionosuuden lisäystä tai kunnan valtionosuutta vähennettäisiin, jos tehtävien järjestämistä vastuun siirtyessä maakunnalle kunnalta siirrettävä tulo ei vastaisi maakunnalle siirtyvää kustannusta.

Siirtymäaikana syntyviä lisäkustannuksia ei ole huomioitu lainsäädännössä. Kunnille jää kustannuksia, jotka eivät ole välittömästi sopeutettavissa. Tasauskentamalli toimii vain, jos kaikki kustannukset ovat muuttuvia ja välittömästi sopeutettavissa. Lisäksi tasapaino on määriteltävä vuosikatteen ja poiston suhteeksi. Laskentamalli toimii vain, mikäli kuntien investointitaso pysyy vuoden 2018 tasolla. Investointeja (poistoja) tulisi tarkastella pitemmän aikavälin keskiarvoina. Tasapaino ei myöskään huomioi kuntakonsernin yhtiöissä olevia tuloutusmahdollisuuksia.

Uudistusten johdosta kuntien valtionosuusjärjestelmästä on tulossa erittäin vaikeasti hahmotettava. Uuden järjestelmän valmistelu tulee aloittaa heti.

34. Ovatko valtionosuuskriteerit (ml. uusi hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen -kriteeri) sekä niiden painotukset perusteltuja (laki kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta, luku 2 sekä luonnos valtioneuvoston asetukseksi kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta 3 §)?
- kyllä (avotila)
 - kyllä pääosin (avotila)
 - ei pääosin (avotila) X**
 - ei (avotila)
 - ei kantaa (avotila)

Maakuntien rahoituslain 11 § mukaan hyvinvoinnin ja terveyden edistämiseen määräytyvä maakunnan rahoitus lasketaan kertomalla asukasta kohden määriteltä hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen perushinta maakunnan asukasmäärällä sekä maakunnalle määritellyllä hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen kertoimella.

Pykälässä mainittu kerroin koostuu hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen toimintaa ja toiminnan tulosta kuvaavien indikaattoreiden perusteella. Kunnan peruspalvelujen valtionosuuslaissa § 14 kuvataan vastaavasti kohdassa hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen lisäosa samasta kertoimesta. Tässä kohdassa mainitaan rahoituslakikohdasta poiketen, että indikaattoreista sekä kertoimen määräytymisperusteista ja laskennasta sekä laskennassa käytettävistä tilastotiedoista

annetaan tarkempia säännöksiä valtioneuvoston asetuksella. Molemmissa pykälissä viimeisenä virkkeenä todetaan, että mikäli tietoa ei ole lainkaan saatavilla, saa maakunta/kunta kyseisen tiedon osalta laskennassa alimman mahdollisen arvon.

On erinomaista, että maakuntien hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen kertoimeen sisällytetään toimintaa kuvaavien indikaattorien lisäksi sen tuloksia kuvaavia indikaattoreita. Rahoitusjärjestelmän tulisi kannustaa kehittämään ja toteuttamaan jatkuvasti vaikuttavampaa toimintaa. Kertoimen laskentaperusteissa tulisi kuitenkin olla huomioituna keskeiset hyvinvoinnin ja terveyden edistämiseen liittyvät tekijät, kuten esim. osallisuus sekä taiteen ja kulttuurin hyvinvointivaikutukset kaikkien ikäryhmien osalta.

Kansallinen tietopohja kuntalaisten hyvinvointia ja terveyden edistämistä koskevan tiedon osalta on puutteellinen ja Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen tulevaan rooliin tulisi kuulua tietopohjan kehittäminen esim. laajentamalla Alueellisen terveys- ja hyvinvointitutkimuksen käyttöä ainakin seutukuntatasolle. Maakuntia tai kuntia ei puolestaan pitäisi rankaista siitä, mikäli tietopohjassa olevat puutteet eivät kuulu niiden vastuulle.

Lakiehdotukseen liittyvässä rahoituksessa on tarkoituksenmukaista huomioida suurten kaupunkien erityispiirteet kuten maahanmuuton, köyhyyden ja syrjäytymisen sekä yksinasuminen ja yksinäisyyden keskittyminen niiden alueelle. Nämä ilmiöt kasvattavat palvelutarvetta ja sitä kautta kustannuksia, ja niihin vaikuttaminen edellyttää yhteistyössä toteutettavia toimia sekä maakuntiin että kuntiin jäävillä välineillä. Lakiin kunnan peruspalveluiden valtiosuudesta kirjattu vieraskielisuuskerroin, koulutustaustakerroin sekä työttömyyden lisäosa ovat välttämättömiä kannustumia yllä kuvattujen ilmiöiden hoitamiseen.

Yksi merkittävimmistä viimeaikaisista toimintaympäristön muutoksista on maahanmuutto, joka kohdistuu erityisesti eteläiseen Suomeen eli pääkaupunkiseudulle sekä Turun ja Tampereen ympäristöön. Koska maahanmuutto on niin vahvasti jakautunutta alueellisesti, on tarkoituksenmukaista, että tämä on huomioitu vieraskielisyyskertoimen avulla myös maakuntien rahoituslaissa.

Valtioneuvoston asetuksessa kunnan peruspalvelujen valtiosuudesta kuvataan yksityiskohtaisesti hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen lisäosan määräytymisperusteet. Tekstissä todetaan, että lisäosaa määriteltäessä käytetään kunnan toimintaa ja toiminnan tulosta kuvaavia indikaattoreita. Tämä lähtökohta on hyvä, mutta valittu indikaattorilista on varsin yksipuolinen ja vajavainen. Toiminnan tulosta kuvaavat tiedot ovat huomattavan riittämättömiä. Lakiehdotukseen tulee lisätä kattavasti terveyden ja hyvinvoinnin eri tekijöitä kuvaavat indikaattorit huomioiden myös eri ikäryhmät. Lakiluonnokseen kirjatut tiedot kuvaavat vain hyvin suppealta osin kunnan mahdollisuuksia ja toisaalta sen jatkossakin tarjoamia palveluita ja toimintoja hyvinvoinnin ja terveyden edistämiseksi. Esimerkiksi arjen aktiivisuuteen ja yhteisöllisyyteen kannustavalla ympäristöllä on ratkaiseva merkitys hyvinvoinnin ja terveyden edistämässä sekä monien haittojen ja sairauksien ehkäisemisessä. Lakiluonnoksessa on huomioitu vain kouluympäristö ja varsinaiset liikuntapaikat.

Huomattava puute on myös kulttuurin ja osallisuuden hyvinvointivaikutusten huomiotta jättäminen mittaristossa.

Terveyden ja hyvinvoinnin edistämisen teema tulee nostaa painokkaasti esiin uudistuksen rakenteiden jatkovalmistelussa hyödyntäen kuntakentällä olemassaolevia toimivia rakenteita ja vaikuttavia työkaluja.

Turku 2029 kaupunkistrategiassa visioidaan, että Turku uudistuu ja kasvaa tulevina vuosina rohkeasti, keskeisinä tavoitteinaan kaupunkilaisten hyvinvoinnin sekä vireän elinkeinoelämän edistäminen kestäväällä tavalla. Hallituksen esitykseen kirjattu hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen tehtävä mahdollistaa ja edellyttää tämän jatkossakin, kunhan kunnan toiminnan monipuolisuus ja välineet toteuttaa tätä tehtävää huomioidaan riittävän laajasti myös rahoituksessa.

35. Vapaamuotoiset huomiot hallituksen esityksen valtiosuuskokonaisuudesta.

Verotus

36. Pidätkö maakuntien rahoituksen keräämiseksi esitettyjä valtion verojärjestelmän muutoksia hyväksyttävänä?
- a. kyllä (avotila)
 - b. kyllä pääosin (avotila) X**
 - c. ei pääosin (avotila)
 - d. ei (avotila)
 - e. ei kantaa (avotila)

Kuntien talouden kantokykyä arvioidaan velka per verotulot –mittarilla. Suunnitellussa muutoksessa velka jää kunnille ja 12,3 %-yksikköä kuntien keräämästä verotulosta siirtyy maakunnalle. Näin kuntien velka per verotulot –kerroin heikkenee, mikä rajoittaa oleellisesti kuntien mahdollisuuksia erilaisiin rahoitusjärjestelyihin. Myös muiden verolajien kertymä kunnille on laskemassa.

37. Vapaamuotoiset huomiot verolaeista.

Henkilöstö ja eläkkeet

38. Kunnallista henkilöstöä koskevan lainsäädännön soveltamisalaa ehdotetaan muutettavaksi koskemaan myös maakuntien henkilöstöä. Maakuntien työnantajaedunvalvontaa hoitaisi uudella lailla säädettävä Kunta- ja maakuntatyönantajat KT. Onko henkilöstön asemasta ja työnantajaedunvalvonnasta esitetty säädettäväksi tarkoituksenmukaisesti?
- a. kyllä (avotila) X**
 - b. kyllä pääosin (avotila)
 - c. ei pääosin (avotila)
 - d. ei (avotila)
 - e. ei kantaa (avotila)

39. Onko eläkkeiden rahoittamisesta esitetty säädettäväksi tarkoituksenmukaisesti?
- a. kyllä (avotila)
 - b. kyllä pääosin (avotila) X**
 - c. ei pääosin (avotila)
 - d. ei (avotila)
 - e. ei kantaa (avotila)

Lakia henkilöstöstä ja eläkkeistä (ja Kevan asemasta) säädettäessä on syytä pitää huolta, että yhtyiittämisten myötä kunnille jäävä rahoitustaakka jo kertyneistä eläkkeistä ei muodostu kohtuuttomaksi. Tämä on odotettavissa, jos Kevaan eläkkeensä maksavien määrä laskee, yksityisomisteisten yhtiöiden määrä kasvaa tai henkilöstön määrä olennaisesti laskee yhtyiittämisen seurauksena. Samalla tulee kuitenkin huolehtia, että yhtiöiden kilpailukyky säilyy riittävänä.

40. Vapaamuotoiset huomiot henkilöstön asemasta ja/tai työnantajaedunvalvonnasta sekä eläkkeistä.

Uudistuksen vaikutukset

41. Miten arvioitte uudistuksen vaikuttavan oman taustaorganisaationne asemaan?
Avotila
42. Onko maakunnilla riittävät taloudelliset edellytykset suoriutua lakisääteisistä tehtävistä uudistuksen voimaan tultua?
Avotila

Uudistuksen tuki

43. Mihin aiheisiin liittyvää valtakunnallista tukea katsotte tarvitsevanne sote- ja maakuntauudistusten alueelliseen toteutukseen?
- a. sote-integraatio X**
 - b. talous
 - c. hallinto ja johtaminen
 - d. omaisuusjärjestelyt X**
 - e. tietohallinto ja ICT X**
 - f. viestintä ja osallisuus
 - g. henkilöstösiirrot X**
 - h. palvelutarpeen arviointi, tilaaminen X**
 - i. muuta, mitä?

Muut kysymykset

44. Muut vapaamuotoiset huomiot hallituksen esitysluonnoksesta.
45. Yksilöidyt säädösmuutosehdotukset.